

01-1195/1

18.10 2021 год.

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ДИРЕКЦИЈА ЗА ТЕХНОЛОШКИ ИНДУСТРИСКИ РАЗВОЈНИ ЗОНИ

УПАТСТВО

за утврдување на оправдани
инвестициски трошоци и
следење на обврските од
договорите за доделување на
државна помош

Скопје, октомври 2021 година

Управниот одбор на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони врз основа на член 20 став 1 алинеја 8 од Законот за технолошки индустриски развојни зони („Службен весник на РМ“ бр.14/2007, 103/2008, 130/2008, 139/2009, 156/10, 127/12, 41/2014, 160/14, 72/15, 129/15, 173/15, 192/15, 217/15, 30/16 и 83/2018) и член 18 став 1 точка 32 од Статутот на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони на својата сто и петата електронска седница одржана на 18.10.2021 година го донесе следното:

УПАТСТВО

за утврдување на оправдани инвестициски трошоци и следење на обврските од договорите за доделување на државна помош

1. ЦЕЛ НА УПАТСТВОТО

Ова Упатство претставува модел според кој ќе се утврдува износот на оправданите инвестициски трошоци во материјални и нематеријални средства на претпријатијата со кои Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони („Дирекција“) во име на Владата на Р. Северна Македонија склучува договори за доделување на државна помош („Договор/и“) согласно Законот за технолошки индустриски развојни зони („Закон за ТИРЗ“), Законот за контрола на државна помош и применливите подзаконски акти.

Причината за донесување на Упатството е воспоставување на јасни насоки за постапување на корисниците и Дирекцијата во процесот на утврдувањето на оправданите инвестициски трошоци. Истото предвидува начин и докази за известувањето за реализираните инвестициски трошоци, ги прецизира основните обврски од Договорите и ги објаснува правилата на постапката за исплата на директна државна помош.

Основната цел на документот е преку системски пристап да ја униформира постапката за утврдувањето на оправданите инвестициски трошоци врз основа на кои се врши пресметката на интензитетот на државната помош за инвестициските проекти согласно Законот за технолошки индустриски развојни зони, Законот за контрола на државна помош и применливите подзаконски акти.

Ова Упатство ќе се применува при постапување од страна на:

- Корисниците на државна помош кога Дирекцијата е договорна страна во Договорот склучен врз основа на Законот за ТИРЗ и/или Законот за контрола на државна помош;
- Дирекцијата, кога Дирекцијата е договорна страна во Договорот склучен врз основа на Законот за ТИРЗ и/или Законот за контрола на државна помош; и

- контролори во процесот на утврдување на оправдани инвестициски трошоци при реализација на Договорите кога Дирекцијата е договорна страна во Договорот склучен врз основа на Законот за ТИРЗ и/или Законот за контрола на државна помош.

2. ПРАВНА РАМКА

Ова Упатство произлегува од основните правила и принципи содржани во договорите, Закон за технолошки индустриски развојни зони („Службен весник на РМ“ бр.14/2007, 103/2008, 130/2008, 139/2009, 156/10, 127/12, 41/2014, 160/14, 72/15, 129/15, 173/15, 192/15, 217/15, 30/16 и 83/2018), Законот за контрола на државната помош („Службен весник на РМ“ бр.145/10) и поврзаните подзаконските акти од областа на државна помош на Р. Северна Македонија.

3. ОПРАВДАНИ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

3.1. ОПШТИ УСЛОВИ И ПРИНЦИПИ ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ОПРАВДАНИ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

Оправдани се инвестициските трошоци за материјални и нематеријални средства кои се неопходни за реализација на инвестицискиот проект.

Трошоците во врска со инвестицискиот проект се сметаат за оправдани доколку истите се утврдени како оправдани инвестициски трошоци согласно правната рамка утврдена во точка 2 од ова Упатство.

За утврдувањето на износот на оправдани инвестициски трошоци се применува принципот на пресметковна основа во сметководството, односно ефектите на трансакциите се признаваат во моментот кога настануваат и се евидентираат во сметководствената евиденција на корисникот. Истите треба да се вклучени во финансиските извештаи на корисникот.

Пријавените инвестициски трошоци на корисникот се сметаат за оправдани од аспект на државната помош откако Дирекцијата ќе ги потврди како оправдани инвестициски трошоци.

Дирекцијата е должна во рок од 45 дена сметано од денот на поднесениот извештај за инвестициски трошоци да достави до корисникот одговор со првична индикација за оправданоста на пријавените инвестициски трошоци.

Доколку Дирекцијата смета дека е потребно корисникот да достави и дополнителна информација или документација, во тој случај заедно со одговорот со првична индикација, ќе го извести корисникот да ги достави истите до Дирекцијата.

Трошоците, кои корисникот претходно ги пријавил како оправдани инвестициски трошоци за добивање на државна помош во други инвестициски проекти за кои веќе е одобрена државна помош, не смее повторно да ги пријавува до Дирекцијата како оправдани инвестициски трошоци.

Доколку корисникот претходно имал склучено Договор, на барање на Дирекцијата истиот треба да достави примерок од тој договор до Дирекцијата заедно со целокупната пропратна документација и потврда за оправданите трошоци поврзани со тој инвестициски проект.

За сите пријавени трошоци кои корисникот бара да му бидат признаени како оправдани, задолжително треба да достави нотарски заверена Изјава.

Со Изјавата корисникот под целосна материјална, кривична и морална одговорност потврдува дека за трошоците кои ги пријавува како оправдани трошоци не му е доделена помош по било кој друг основ во Република Северна Македонија.

Корисникот треба да ги води трговските книги и да ги ревидира финансиските извештаи во согласност со Законот за трговските друштва и Правилникот за водење на сметководство.

Период и локација на настанување на трошоците

Како оправдани инвестициски трошоци ќе се сметаат само инвестициските трошоците на корисникот кои настанале од датумот на започнување до датумот на завршување на инвестицискиот проект за кој претходно склучиле Договор со Дирекцијата.

Инвестициските трошоци кои настанале пред датумот на започнување на инвестицискиот проект се оправдани само доколку тоа е предвидено со Договорот.

Инвестициските трошоци во подрачјето или локацијата предвидени со Договорот кои се поврзани со изградба, доградба, реконструкција, или купување и изнајмување на објекти потребни за инвестицискиот проект се оправдани ако се во согласност со Договорот и ова Упатство. Истите трошоци во друго подрачје или локација може да се сметаат за оправдани само доколку тоа е предвидено со Договорот.

3.2. ПОСЕБНИ УСЛОВИ И ПРИНЦИПИ ЗА УТВРДУВАЊЕ НА ОПРАВДАНИ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

Земјиште, згради и објекти потребни за инвестицискиот проект

Инвестициските трошоци во врска со земјиште, згради и објекти се сметаат за оправдани доколку се очекува тие да се користат за производство, снабдување со производи и услуги, или за административни потреби на корисникот за реализација на инвестицискиот проект.

Инвестициските трошоци во врска со земјиште, згради и објекти ќе се сметаат за оправдани доколку истите се во сопственост на корисникот по основ на купопродажба.

Во случај на изнајмување на згради и објекти, трошоците за изнајмување се оправдани само ако наемот продолжува за период од најмалку 5 години по предвидениот датум на завршување на проектот или за период од најмалку 3 години по предвидениот датум за завршување на инвестицијата во случај на мали и средни претпријатија.

Трошоците ќе се сметаат за оправдани доколку трансакцијата е настаната под нормални пазарни услови.

При утврдување на трошоците за градба или наем од поврзан¹ или неповрзан субјект, пазарната цена ќе биде утврдена со документација со која ќе се докаже принципот „дофат на рака“² и/или преку извештај на овластен проценител, ангажиран по потреба или по барање на Дирекцијата.

Доколку при утврдување на трошоците за градба или наем се утврди дека пријавениот инвестициски трошок е повисок од утврдената пазарна цена, разликата од утврдената пазарна цена и пријавениот инвестициски трошок нема да биде земена предвид при пресметката за оправдани инвестициски трошоци.

Во процесот на планирање и изградба, следниве инвестициски трошоци се оправдани:

- проектирање (изработка на урбанистичко-проектна документација, основни проекти со сите фази и пропратни елаборати, трошоци за мислења и согласности од надлежни институции);
- земјени работи (трошоци за ископување, нивелирање и подготовка на земјиштето);
- изградба или адаптирање на градбата (за сите објекти и простории); и
- надзор над изградбата согласно со Законот за градење на Р. Северна Македонија.

Како оправдани инвестициски трошоци може да се сметаат и трошоците поврзани со помошни објекти доколку истите се поврзани со процесот на производство за потребите на инвестицискиот проект и доколку истите не се претходно обезбедени за користење од страна на Дирекцијата.

Постројки и опрема

Инвестициските трошоците за постројки и опрема се сметаат за оправдани доколку се користат за производство, снабдување со производи и услуги или за

¹ За поврзан субјект се смета секој субјект (правно или физичко лице) од групацијата на корисникот односно субјект врз кој корисникот има контрола или пак е капитално поврзан на било кој начин.

² Начелото „дофат на рака“ се смета дека е задоволено доколку условите што се воспоставени или наметнати меѓу два субјекти во нивните трговски или финансиски односи не се разликуваат од условите што би биле воспоставени меѓу независни субјекти, во вообичаена трансакција, според тековните пазарни услови во периодот на склучување на трговските или финансиските односи.

административни потреби на корисникот за реализација на инвестицискиот проект на корисникот.

Инвестициските трошоци за опремата и постројките се оправдани доколку истите се во сопственост на корисникот по основ на купопродажба или наем во форма на финансиски лизинг со обврска за купување на средството по истекот на лизингот.

Трошоците ќе се сметаат за оправдани доколку трансакцијата е настаната под нормални пазарни услови³.

При утврдување на инвестициските трошоци за набавка/наем на опрема и постројки од странски поврзан субјект (нерезидент), пазарната цена ќе биде утврдена со студија на трансферни цени, како и останата документација со која ќе се докаже принципот „дофат на рака“, и/или преку извештај на овластен проценител ангажиран по потреба или на барање на Дирекцијата.

При утврдување на инвестициските трошоци за набавка/наем на опрема и постројки од домашен поврзан субјект (резидент) или од неповрзан субјект, пазарната цена ќе биде утврдена со документација со која ќе се докаже принципот „дофат на рака“ и/или преку извештај на овластен проценител, ангажиран по потреба или по барање на Дирекцијата.

Кога се работи за користена опрема истата треба:

- 1) да не е пријавена во Р. Северна Македонија како оправдан инвестициски трошок за потреба од добивање на државна помош;
- 2) набавната вредност да е помала од пазарната вредност на иста или слична нова опрема;
- 3) да е технички соодветна и во согласност со стандарди и закони на Р. Северна Македонија од областа на здравјето, безбедност и сл.

Исполнувањето на овие услови по потреба ги докажува корисникот на барање на Дирекцијата.

Трошоците кои што директно можат да се припишат на носење на средството до локацијата и состојбата во која тоа е оперативно, се оправдани. Овие трошоци вклучуваат трошоци за: подготовка на локацијата, транспорт, инсталирање/монтирање и тестирање за соодветна функционалност на средството.

Доколку при утврдување на трошоците за набавка на опрема и постројки се утврди дека пријавениот инвестициски трошок е повисок од утврдената пазарна цена, разликата од утврдената пазарна цена и пријавениот инвестициски трошок нема да биде земена предвид при пресметката за оправдани инвестициски трошоци.

Замена на опрема или постројки

Под замена на постројки и опрема се подразбира замена на одделно средство вклучувајќи и замена на парче опрема со која не се прави суштинска промена на целокупниот процес на производство.

³ Принципот на нормални пазарни услови значи дека купопродажните цени помеѓу поврзаните страни се еднакви на оние кои би настанале доколку купопродажбата би се случила помеѓу независни страни под исти услови.

За време на траење на инвестицискиот проект корисникот има право да изврши замена на постројките и опремата кога се должи на застарување поради брз технолошки развој или отуѓување.

Доколку претходно корисникот ги пријавил трошоците за набавка на постројките или опремата која е заменета или отуѓена, должен е во годишните извештаи да обележи кои средства се заменети или отуѓени заради корекција на вкупниот пресметан износ на оправданите инвестициски трошоци за проектот.

Доколку одредена постројка или опрема која претходно е пријавена како оправдан инвестициски трошок се отуѓи, корисникот е должен со годишните извештаи да ја извести Дирекцијата. За вредноста на отуѓената опрема или постројки за кои нема да биде прикажана соодветна замена, износот на вкупните оправдани инвестициски трошоци ќе биде намален.

За време на одржување на инвестицијата, корисникот има право да изврши замена на постројките и опремата доколку се исполнува условот за одржување на инвестицијата во период од пет години, сметано од целосната реализација на инвестицијата.

Во периодот на одржување на инвестицијата замената на застарени постројки и опрема е дозволена, доколку вредноста на новата опрема не е помала од моменталната вредност на застарената и доколку за отуѓените постројки или опрема во доставените извештаи за замена на постројки или опрема се прикаже нивна соодветна замена.

Резервни делови

Резервните делови може да бидат засметани како дел од основните средства и како такви вклучени во оправдани инвестициски трошоци само доколку ја задоволуваат дефиницијата за опрема согласно сметководствениот стандард МСС 16 - Недвижности, постројки и опрема.

Трошоци поврзани со заштитата на животна средина и безбедност

Сите трошоците за опрема за заштита на животната средина и безбедност, како и за усогласување со стандардите и законите за заштита на животната средина на Р. Северна Македонија се оправдани инвестициски трошоци.

Овие трошоци вклучуваат инвестиции во земјиште, кои се неопходни за исполнување на целите за заштита на животната средина, инвестиции во згради, постројки и опрема наменети за намалување или елиминирање на загадувањето и непријатностите/пречките и инвестиции за прилагодување на производствените методи во поглед на заштита на животната средина.

Нематеријални средства

Оправданите трошоци за набавка на нематеријални средства како што се пренос на технологија преку набавка на патенти, права, лиценци, know-how или непатентирано техничко знаење, треба да ги исполнат следниве услови за да се сметаат за оправдани:

- набавната вредност на средството да може веродостојно да се утврди;
- да се користи исклучиво од страна на корисникот;
- да се сметаат како средства што се амортизираат;
- да се набавени од трети неповрзани страни под пазарни услови; и
- да се вклучени во активата на корисникот и да останат поврзани со инвестицискиот проект за кој се доделува државна помош во период од најмалку 5 години, односно 3 години за мали и средни претпријатија.

За мали и средни претпријатија, сите трошоци за инвестиции во нематеријални средства може да се земат во предвид при определување на интензитетот на помошта, додека за големите претпријатија трошоците за инвестиции во нематеријални средства ќе се сметаат за оправдани само во висина до 50% од вкупните оправдани трошоци за инвестицискиот проект.

Трошоци за плати

Во случаите каде што помошта се пресметува врз основа на трошоците за плати, за оправдани трошоци се смета износот на трошоците за плата на вработеното лице (очекуваните трошоци за бруто плата), пресметан за период од две години и помножен со бројот на создадени работни места.

Трошоци за обука

На корисникот може да му се додели помош за оправданите трошоци за обука реализирана во форма на посебна обука или општа обука на вработените.

Притоа, за посебна обука ќе се смета обуката која директно и единствено се однесува на сегашната или идната позиција на вработениот во претпријатието кое е корисник на државната помош и со која се обезбедуваат квалификации кои не се преносливи во други претпријатија или пак истите може да се пренесуваат во друго претпријатие или делокруг на работење но само до одреден степен.

Општа обука е обука која не се однесува директно или единствено на сегашната или идната позиција на вработениот во претпријатието кое е корисник на државната помош, а која обезбедува квалификации, кои во голема мера се преносливи во други претпријатија или делокруг на работење. Висината на помошта која ќе биде доделена ќе биде определена во зависност од видот на обуката која е организирана и прикажана во изготвената програма за обука од страна на корисникот, а во согласност со применливата законска регулатива и склучениот Договор за државна помош.

За оправдани трошоци за извршување на обука ќе се сметаат следниве:

- лични трошоци на предавачот (трошоците за ангажман на предавачот);
- патни трошоци и трошоци за сместување на предавачите и на лицата кои се обучуваат, доколку истите се неопходни за извршување на ангажманот за обука;

- други тековни трошоци како што се материјали или ситен инвентар директно поврзани со проектот, доколку истите се неопходни за извршување на ангажманот за обука;
- амортизација на алат и опрема до степен до кој истите се користат и во моментот на извршување на обуката не се користат за други цели. Исклучок претставува амортизацијата пресметана врз основа на инвестициските трошоци за основни средства (алат и опрема) кои се предмет на друг договор за државна помош;
- трошоци за упатства и советодавни услуги (трошоци за консултации) кои се однесуваат на проектот за обука доколку истите се неопходни за ангажманот за обука и се во согласност со одредбите од Договорот за државна помош;
- персоналните/лични трошоци на лицата кои се обучуваат настанати само за времето поминато на обука по одбивање на работните часови, како и општите индиректни трошоци (административни трошоци, кирија, режиски трошоци), до висина на вкупниот износ на другите оправдани трошоци за обука погоре.

Корисникот е должен да достави соодветна поткрепувачка документација со која ќе го докаже настанувањето на овие оправдани трошоци (како на пример: фактура, договор, исплата, извештај за спроведена обука и останати докази кои се дефинирани со Договорот за државна помош и останата релевантна регулатива).

Трошоци за подготвителни студии и консултантски трошоци

Трошоците за подготвителни студии и консултантските трошоци поврзани со инвестицијата, за мали и средни претпријатија може да се сметаат за оправдани инвестициски трошоци при што интензитетот на помош може да изнесува до 50% од реално направените трошоци.

За определување на големината на претпријатието релевантен ќе биде статусот на претпријатието во периодот кога настанал трошокот согласно официјалните податоци за претпријатието од Централниот регистар на Република Северна Македонија.

3.3. ДОКУМЕНТИ ЗА ДОКАЖУВАЊЕ НА ОПРАВДАНИТЕ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

Само трошоците кои се соодветно поткрепени со валидни докази ќе се сметаат за оправдани инвестициски трошоци од аспект на државната помош.

Овие докази (освен доколку поинаку не е определено со Договорот) вклучуваат:

1. За земјиште, згради и објекти:
 - договори за изградба, купопродажба, реконструкција или закуп;
 - техничка спецификација или прифатена понуда на градежни работи;
 - фактури и/или временни ситуации;
 - градежна книга и завршна ситуација ⁴;
 - градежен дневник;
 - месечни извештаи за напредок и завршен извештај од овластен надзор; и

⁴ Ова не важи при договорен принцип „клуч на рака“.

- студија на трансферни цени (доколку е применливо) или останата документација со која ќе се докаже принципот „дофат на рака“ и/или преку извештај на овластен проценител.

2. За постројки, технолошка опрема и нематеријални средства:

- договори за набавка или прифатени понуди;
- фактури;
- испратници;
- царински декларации⁵; и
- студија на трансферни цени (доколку е применливо) или останата документација со која ќе се докаже принципот „дофат на рака“ и/или преку извештај на овластен проценител.

Студијата на трансферни цени ќе се користи за целите на докажување на оправданост на инвестициските трошоци во случаите кога е потребно утврдување на инвестициските трошоци за набавка/наем на опрема и постројки од странски поврзан субјект (нерезидент).

За некои од пријавените инвестициски трошоци, Дирекцијата може да побара од корисникот да приложи банкарски извод за исплата или други докази и записи од сметководствената евиденција на корисникот. Корисникот поднесува примероци од доказите до архивата на Дирекцијата или по електронски пат на начин согласно точка 10 од ова Упатство.

При секое известување, корисниците доставуваат и последен Извештај од извршен попис на основни средства и инвестиции со Пописна листа на основни средства и Регистар на основни средства на друштвото⁶.

Само веродостојни и вистинити документи согласно важечките закони и меѓународни сметководствени стандарди ќе се сметаат за валидни докази при потврдувањето на износот на оправданите инвестициски трошоци за проектот.

Примероци од доказите од оваа точка не се поднесуваат доколку истите биле претходно поднесени до Дирекцијата или доколку станува збор за документи кои се издадени од Дирекцијата.

Потребната документација која се издава од страна на Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија, Централниот регистар на Република Северна Македонија, Управата за јавни приходи и Царинската управа (освен царински декларации) ги обезбедува Дирекцијата по службена должност.

3.4. НЕОПРАВДАНИ ТРОШОЦИ

Следниве трошоци не се сметаат за оправдани од аспект на државната помош:

- банкарски провизии, трошоци за гаранции од банки или други финансиски институции, провизии за финансиски трансакции или за размена на странски валути;

⁵ Ако средствата се увезени во Р. Северна Македонија како користена опрема или се набавени од поврзан субјект.

⁶ Во случај на пријавени нематеријални трошоци доставува и Регистар на нематеријални средства на друштвото.

- загуби и останати финансиски трошоци;
- камати во случај на одложено плаќање за средства (капитализирани камати) освен каматите кои се признаваат како дел од набавната вредност на средствата во согласност со одредбите на сметководствениот стандард МСС 23 - Трошоци за позајмување;
- ДДВ и други даноци или јавни давачки;
- набавка на репроматеријали;
- увозни такси и давачки (царина), имајќи во предвид дека корисниците од точка 1 од ова Упатство се ослободени од плаќање на увозни такси и давачки (царина) согласно Законот за ТИРЗ или може да бидат субвенционирани согласно Закон за контрола на државна помош;
- рекламирање, промотивни активности и репрезентација;
- трошоците за вршење на работата на нова локација или со нова група на потрошувачи (повторно инсталирање на опремата, трошокот поврзан со преносот на опремата, вклучувајќи ги и трошоците за обука на вработените);
- трошоци на големите претпријатија за секој вид на подготвителни студии и консултантски трошоци (правни услуги, изработка на физибилити студии и сл.);
- патни трошоци поврзани со изградба на објекти или набавка на опрема кои не се предвидени во договорот за изградба / набавка или со друг правен акт;
- секој вид парични казни, пенали и трошоци за судски спорови;
- интерно создадени трговски марки, наслови на весници, објавени наслови, списоци на купувачи и ставки слични по својата суштина;
- патнички и комерцијални возила⁷;
- аудио-визуелна опрема која не е директно поврзана и неопходна за вршењето на примарната дејност од инвестицискиот проект и која не ја задоволува дефиницијата на средство согласно сметководствениот стандард МСС 16 – Недвижности, постројки и опрема;
- бела техника која не е директно поврзана и неопходна за вршењето на примарната дејност од инвестицискиот проект и која не ја задоволува дефиницијата на средство согласно сметководствениот стандард МСС 16- Недвижности, постројки и опрема, мобилни телефони, уметнички дела, килими;
- поправки и одржување на згради, инсталации, постројки или опрема;
- трошоци во врска со социјална активност на корисникот;
- осигурување на згради;
- подароци и донации;
- трошоци настанати по датумот на завршување на инвестицискиот проект;
- ситен инвентар и алати кои не ја задоволуваат дефиницијата на средство согласно сметководствениот стандард МСС 16 – Недвижности, постројки и опрема;
- нематеријални средства набавени од поврзани субјекти;
- закуп на земјиште во ТИРЗ.

Оваа листа не е конечна и може да биде дополнувана и менувана доколку е потребно за усогласување со повисоките законски акти и сметководствени стандарди, за што Дирекцијата навремено ќе ги информира корисниците.

⁷ Не се однесува на вилушкарни и други слични погонски средства кои се користат во рамките на погоните и складовите на корисникот.

4. УТВРДУВАЊЕ НА ОПРАВДАНИТЕ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

4.1. ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

Заради навремено следење и утврдување на инвестициски трошоци корисникот поднесува до Дирекцијата Извештај за реализирани инвестициски трошоци (*предлог форма: Прилог-Табела*), Регистар и Пописна листа на основни средства и примероци од доказните документи наведени во точка 3.3 од ова Упатство. Доставувањето се врши до архивата на Дирекцијата⁸. Корисникот поднесува извештај најдоцна до **20 февруари** од секоја година од траењето на инвестицискиот проект а најдоцна до 31 март може истиот да го корегира и дополнува.

Со извештаите корисникот ги пријавува и инвестициските трошоци од претходниот извештај (кумулятивен преглед).

Финалниот извештај со сите инвестициски трошоци за проектот се доставува најдоцна 30 работни дена по датумот на завршување на проектот, доколку во Договорот не е предвиден поинаков рок. Корисникот може да поднесува Извештај и докази и за пократок период (квартално или полугодишно) за што претходно ја известува Дирекцијата.

Доколку кон Извештајот, корисникот не поднел примероци од доказите од точка 3.3 на ова Упатство и доколку не е поинаку уредено со Договорот, Дирекцијата во рок од 15 дена ќе го известува корисникот да го дополни Извештајот во рок од 15 дена од приемот на известувањето.

Со цел подобро планирање на буџетските средства за исплата на државната помош, освен ако не е поинаку предвидено со Договорот, не подоцна од 31-ви октомври секоја календарска година корисникот ќе доставува до Дирекцијата официјални известувања во кои ќе бидат наведени проекции за износот на инвестициите и бројот на нови работни места што се планира да бидат реализирани во следната календарска година, до завршување на инвестицискиот проект.

Дополнително, во рамките на секоја тековна година, корисникот во два наврати и тоа не подоцна од 31-ви март и не подоцна од 30-ти јуни, ќе изврши ревидирање на проекциите содржани во известувањето до Дирекцијата од претходната година и за истото ќе ја известува Дирекцијата.

Доколку корисникот не достави до Дирекцијата официјални известувања во кои ќе бидат наведени проекциите за износот на инвестициите и бројот на нови работни места и/или не достави информација за извршените ревизии на претходно доставените проекции и од таа причина не се обезбедени средства за исплата на државната помош предвидена со Договорот, исплатата ќе се изврши во следната последователна транша, односно во следната календарска година од рокот за исплата.

⁸ Документите од точка 3.3 од ова Упатство се доставуваат во хартиена или електронска форма (на CD или на адресата: stateaid@fez.gov.mk)

Дирекцијата го задржува правото за доставување на дополнителни барања за дополнување, сè додека корисникот не ја достави комплетната документација предвидена со точка 3.3. од ова Упатство. Дирекцијата нема да овозможи користење на државна помош сè додека корисникот не ја комплетира потребната документација побарана од страна на Дирекцијата.

Валута на известување е македонски денар, со примена на официјалниот среден курс на Народна Банка на Република Северна Македонија на денот кога е извршена трансакцијата. Датумот на трансакцијата ќе се смета датумот на кој оправданите инвестициски трошоци ги исполниле критериумите за иницијално евидентирање во согласност со меѓународните сметководствени стандарди применливи во Република Северна Македонија.

4.2. ПОТВРДУВАЊЕ НА ОПРАВДАНИ ИНВЕСТИЦИСКИ ТРОШОЦИ

Дирекцијата ги следи и потврдува оправданите инвестициски трошоци врз основа на кои се пресметува интензитетот на државната помош.

Доколку при испитувањето на Извештајот Дирекцијата утврди дека одреден пријавен трошок не е оправдан инвестициски трошок од аспект на државната помош, ќе достави известување до корисникот за тој трошок. Известувањето ги содржи износот и причините за неприфаќањето на трошокот како оправдан.

По доставувањето на последниот Извештај за инвестициските трошоци, Дирекцијата ќе го потврди вкупниот износ на оправдани инвестициски трошоци. Потврдувањето на вкупните оправдани инвестициски трошоци за проектот ќе се врши врз основа на веродостојни и вистинити сметководствени документи на корисникот.

Дирекцијата или корисникот може да ангажираат надворешен консултант/ревизор со цел објективно потврдување на износот на оправданите инвестициски трошоци за целокупниот проект или за определен период од проектот. Договорниот ангажман во овој случај ќе се врши во согласност со Договорот, важечките меѓународни ревизорски стандарди и ова Упатство.

Ангажманот со кој Дирекцијата го ангажира ревизорот ќе биде извршен согласно меѓународниот стандард за поврзани услуги 4400, освен доколку не е поинаку утврдено во Договорите. Дирекцијата ќе го известува Корисникот за опсегот на оправдани инвестициски трошоци кои ќе бидат во делокруг на ангажманот од страна на овластениот ревизор.

Документите и податоците од извештаите на корисникот се користат исклучиво од страна на Дирекцијата за навремено утврдување на оправданите инвестициски трошоци односно можниот максимален интензитет на помошта како и за следење на инвестициските обврски од Договорите.

Доколку за целите на објективно потврдување на износот на оправданите инвестициски трошоци корисникот самостојно ангажира свој надворешен консултант/ревизор кој би утврдил фактичка состојба која се разликува од онаа состојба која Дирекцијата ја утврдила непосредно или преку ангажирање на надворешен консултант/ревизор, во тој случај корисникот ќе има право за целите на

сопствена правна заштита да ги користи правните механизми за поведување на соодветна судска или арбитражна постапка согласно одредбите од склучениот Договор.

5. ОДРЖУВАЊЕ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА

Корисникот е должен да ја одржува инвестицијата во период од 5 години сметано од датумот на завршување на инвестицискиот проект. Во случај на мали и средни претпријатија, периодот од 5 години за одржување на инвестицијата се намалува на период од најмалку три години. Овој рок не се однесува на корисниот век на средствата.

Одржување на инвестицијата претставува одржување на економската активност на определената локација или подрачје, што значи одржување на средствата (објекти, зграда, опрема) евидентирани во активата на корисникот во продуктивна, во оперативна и употребна состојба и со набавна вредност не помала од вкупната вредност на сите потврдени оправдани инвестициски трошоци.

Во врска со продуктивната, оперативна и употребна состојба на средствата, ќе се примени сметководствениот стандард МСС 36 – Обезвреднување на средствата.

За секоја од годините во периодот од 5 години по завршувањето на проектот, корисникот доставува до Дирекцијата:

- примерок од годишниот ревидиран финансиски извештај во рок од 90 дена по издавањето на истиот но не подоцна од 30 јуни секоја година;
- извештај за извршена замена на опрема или постројки на инвестиција (доколку е применливо); и
- Извештај од извршен попис на основни средства и инвестиции со Пописна листа на основни средства или Регистар на основни средства на друштвото.

Претставници од Дирекцијата или претставници на надворешниот консултант/ревизор ангажиран од страна на Дирекцијата може да извршат физичка верификација на одредени средства кои се пријавени како оправдани инвестициски трошоци со претходна најава до корисникот.

6. ИЗНОС НА ИНВЕСТИЦИЈАТА

Секој корисник треба да го инвестира износот предвиден во Договорот.

Доколку во текот на инвестицискиот проект Дирекцијата утврди дека корисникот реализира значително помал износ на инвестициски трошоци спореден со износот предвиден со Деловниот план, Дирекцијата писмено ќе го предупреди за ваквата разлика.

7. ОСНОВИ НА ПОСТАПКАТА ЗА ИСПЛАТА НА ДРЖАВНА ПОМОШ

Корисникот има право да бара исплата на државна помош од страна на Дирекцијата само на онаа помош која е предвидена со Договорот. Помошта се исплаќа само ако

Комисијата за заштита на конкуренцијата на Р. Северна Македонија претходно донела Решение за дозволено доделување на планирана регионална државна помош.

7.1. БАРАЊЕ ЗА ИСПЛАТА НА ДРЖАВНА ПОМОШ

За исплата на директна државна помош во форма на парични средства од страна на Дирекцијата, корисникот доставува писмено барање за исплата на помош до Архивата на Дирекцијата или по електронски пат на начин согласно точка 10 од ова Упатство, до датумот предвиден со Договорот.

Доколку доставата на Барањето или дополнувањето на истото е извршено преку препорачана пошта, како датум на доставувањето ќе се смета датумот на доставувањето до поштата.

За секоја транша на определен вид на директна државна помош, корисникот доставува посебно барање. Барањето е задолжително во оригинал со печат и потпис од законски овластеното лице на корисникот или доколку се доставува по електронски пат, истото треба да биде доставено согласно точка 10 од ова Упатство.

Доколку потписникот е друго лице, корисникот кон Барањето приложува и полномошно за овластување на тоа лице.

Доколку кон Барањето се приложени и интерно креирани документи на корисникот неопходни за утврдување на исполнетоста на условите или износот на помошта, корисникот задолжително доставува и Нотарски заверена изјава од овластен потписник на барањето, со која под целосна материјална, кривична и морална одговорност се потврдува вистинитоста на тие документи.

Заедно со Барањето, корисникот доставува и примерок од документи со кои се докажува исполнувањето на условите од договорот за доделување на државна помош потребни за исплата на државната помош. Во случај на некомплетна документација Дирекцијата ќе го известува корисникот да изврши дополна на Барањето во рок од 15 дена од денот на известувањето⁹.

За секој облик на директна помош која се испраќа, на барање на корисникот Дирекцијата писмено го известува за документација која треба да ја доставува за секој облик на помош.

Дирекцијата ќе располага со доставената документација на корисникот единствено заради потврдување на исполнетост на условите за исплата на помошта и следење на исполнувањето на обврските од Договорите.

Доколку постои потреба за анализа на работењето на корисниците или во случаите предвидени со закон, Дирекцијата го задржува правото да разменува информации и/или доставени документи од корисниците со Комисијата за заштита на конкуренција на Република Северна Македонија и Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Северна Македонија и други надлежни институции.

⁹ Известувањето и дополнувањето може да се врши по електронска пошта.

7.2. ИСПЛАТА НА ДРЖАВНА ПОМОШ

Дирекцијата ја исплаќа државната помош врз основа на барањето и приложените докази, во максималниот можен износ предвиден со Договорот. Доколку износот од барањето е поголем од реално утврдениот износ од приложените докази Дирекцијата ќе го исплати износот утврден според доказите за што ќе го информира корисникот.

Помошта се исплаќа во денарска противвредност на сметката која корисникот задолжително ја наведува во Барањето¹⁰. Доколку корисникот ги исполни потребните услови за исплата на државна помош порано од договорениот датум, може да бара исплата на помошта и во таа календарска (буџетска) година односно пред крајниот рок предвиден со Договорот.

Дирекцијата може да ја исплати порано помошта само доколку утврди дека таквата исплата не е во спротивност со Договорот, дека целосно се исполнети договорените услови и ако има расположливи буџетски средства за таа намена.

Дирекцијата ќе одбие исплата на државна помош и ќе го извести корисникот доколку:

- не се поднесени комплетни и веродостојни писмени докази;
- врз основа на доказите се утврди дека корисникот не ги исполнува условите за исплата на помошта предвидени со Договорот;
- корисникот станал „Друштво со потешкотии во работењето“;
- со исплатата на бараната помош ќе се надмине прагот од 50% од потврдените оправдани инвестициски трошоци; и
- договорот за доделување на државна помош се раскине.

Дирекцијата и корисниците се должни да водат прецизна евиденција за вкупната доделена односно примена државна помош, во секој облик.

После секоја реализирана исплата на државна помош Дирекцијата ќе издава спрема корисникот и потврда за исплата која ќе содржи информација за достигнатиот интензитет на државна помош.

7.3. ВРАЌАЊЕ НА ДОБИЕНА ПОМОШ И ИСПЛАТА НА ПЕНАЛИ

Дирекцијата задолжително го известува корисникот и надлежните институции кога ќе се достигне максималниот дозволен интензитет на државна помош.

Во случај кога корисникот примил вкупен износ на државна помош над максималниот можен интензитет на државната помош (50% од потврдените оправдани инвестициски трошоци) должен е да го врати тој износ на Дирекцијата согласно Договорот и законските прописи.

¹⁰ Заради евиденција државната помош ќе се смета дека е доделена на датумот кога е исплатена односно кога се реализирала трансакцијата.

Доколку поради било кои причини (технички превид на некоја од страните при пресметката или исплатата на помошта) износот на исплатената државна помош од одредена транша го надмине износот кој реално требало да биде исплатен, корисникот е должен да ја врати разликата на износот или да се согласи на соодветно намалување на износот за наредна транша на државна помош од ист облик.

Секое враќање на доделената државна помош или исплата на договорна казна/пенали во согласност со склучениот Договор, корисникот треба да го изврши во рок од 30 дена од денот на прием на писменото известување од Дирекцијата, доколку не е предвиден друг рок со Договорот. Доколку корисникот не постапи по писменото известување од Дирекцијата и не изврши враќање во определениот рок од 30 дена, корисникот ќе биде задолжен и со плаќање на законска казнена камата за задоцнето плаќање согласно закон.

8. ОДРЖУВАЊЕ НА РАБОТНИ МЕСТА

Корисникот треба бројот на работните места за чие создавање добил државна помош да го одржува пополнет во определениот период со Договорот.

Доколку помошта се пресметува врз основа на трошоците за плати, работното место мора да биде пополнето во рок од три години од целосна реализација на инвестицијата.

Секое од работните места создадено преку инвестиции пресметани врз основа на трошоци за плати треба да се одржува за период од најмалку пет години од денот кога истото било пополнето за првпат. Во случај на мали и средни претпријатија, периодот од пет години за одржување на инвестицијата и за одржување на работните места се намалува на период од најмалку три години. Доколку некое од работните места се упразни, со што вкупниот број на работни места за кои корисникот добил државна помош, на крајот од календарскиот месец е помал од бројот на работни места за чие создавање добил државна помош, должен е да ја извести Дирекцијата, во рок од 15 дена по завршувањето на календарскиот месец во кој бројот на вработени е помал од бројот за кој добил државна помош.

Корисникот има право да го раскине било кој договор за вработување во согласност со законите на Р. Северна Македонија, под услов бројот на вработени (или бројот на работните места) за кои е исплатена државна помош да не се намали.

Во случај бројот на вработени да се намали под бројот на вработени за кои е исплатена државна помош за креирање на работното место, корисникот може да го пополни упразнетото место за кое добил државна помош, само со:

- прераспоредување на работник од работно место кое било креирано за потребите на инвестицискиот проект над предвидениот број на работни места утврдени со Договорот; и
- кога работното место со кое се пополнува упразнето работно место ги задоволува критериумите утврдени во Договорот за кој корисникот иницијално добил државна помош.

Корисникот треба најдоцна до **31 јануари** од секоја календарска година да доставува до Дирекцијата (во писмена или електронска форма), извештај со преглед за секој месец на сите вработени во периодот од 1 јануари до 31 декември од претходната година.

По барање на Дирекцијата, корисникот треба да достави и информации за бројот на вработени и работните места во други капитално поврзани претпријатија, регистрирани во Р. Северна Македонија.

9. ИНТЕНЗИТЕТ НА ДРЖАВНА ПОМОШ

Максималниот интензитет на помош се применува како:

- пресметка во однос на трошоците што произлегуваат од материјалните и нематеријалните средства кај продуктивната почетна инвестиција;
- од предвидените трошоци за плати за работните места директно создадени од продуктивната почетна инвестиција за период од две години; или
- како комбинација од двете, во кој случај помошта не смее да го надмине најповолниот износ кој произлегува од примената на едната или другата пресметка.

Максималниот интензитет на доделена државна помош може да изнесува најмногу 50% од потврдените оправдани инвестициски трошоци за проектот. Интензитетот на помошта претставува износ на доделената државна помош изразен како процент од потврдените оправдани инвестициски трошоци.

Во случај кога потврдените оправдани инвестициски трошоци изнесуваат над 50 милиони евра, максималниот дозволен интензитет на помошта ќе се пресметува во согласност со член 9 од Уредбата за условите и постапка за доделување на регионална помош.

При пресметка на интензитетот на државна помош, Дирекцијата ќе ги засметува сите облици на државна помош кои врз основа на Договорот му се доделени на корисникот во согласност со членот 5 од Законот за контрола на државна помош.

Пресметката на интензитетот на државна помош ќе се врши согласно правилата за кумулација на помош утврдена со применливата законска регулатива за државна помош.

По прибирањето на податоците за сите облици на доделена државна помош (грантови, даночни и царински ослободувања, намалување на цените на стоките и/или услугите од страна на давателите на државна помош под пазарните цени и сл.), Дирекцијата го известува корисникот за достигнатиот интензитет на државната помош до 1 јули од годината.

10. ЕЛЕКТРОНСКА ДОСТАВА

Доколку со склучените Договори не е поинаку определено, Корисниците имаат можност целокупната документација во рамките на постапката за утврдување на оправдани инвестициски трошоци и следење на обврските од Договорите да ја доставуваат до Дирекцијата во електронски облик.

За да може да се користи можноста за доставување на документација во електронски облик, истата треба да биде испратена до Дирекцијата од страна на овластено лице на корисникот и да биде потврдена преку користење на електронски потпис или печат, во согласност со одредбите од Законот за електронски документи, електронска идентификација и доверливи услуги.

Корисниците своите барања, известувања и извештаи по електронски пат може да ги доставуваат единствено на следната емаил адреса на Дирекцијата stateaid@fez.gov.mk, по што истите ќе добијат автоматска повратна нотификација за успешно испраќање.

Како време на доставување ќе се смета времето кога корисникот добил автоматска повратна нотификација за успешно испраќање.

Доставувањето на барања, известувања и извештаи испратени на емаил адреса различна од погоре посочената ќе се смета за невалидно доставување и истите нема да се сметаат за доставени.

11. КОНТРОЛА ВРЗ ИСПОЛНУВАЊЕТО НА ПРАВАТА И ОБВРСКИТЕ ПО СКЛУЧЕНИТЕ ДОГОВОРИ ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ НА ДРЖАВНА ПОМОШ

Заради успешно контролирање на исполнувањето на правата и обврските на корисниците кои произлегуваат од Договорите, Дирекцијата ќе има можност во секое време непосредно или преку ангажирање на надворешен консултант/ревизор да изврши соодветен увид и контрола на работењето на корисникот.

Контролата може да се однесува на целиот или на дел од инвестицискиот проект и временски да се однесува за целото времетраење на инвестицијата и периодот од 5 години по завршување на инвестицијата или само на дел од овој временскиот период.

Предмет на контрола може да бидат сите аспекти кои се поврзани со инвестицискиот проект за кој е доделена државна помош и истата ќе се изведува преку увид во сметководствената евиденција на корисникот и/или преку непосреден увид во работните простории на корисникот каде што се одвива инвестицискиот проект.

Пред реализација на контролата, Дирекцијата ќе го извести корисникот во рок од најмалку 3 дена пред датумот на кој ќе биде изведена контролата освен ако не е поинаку определено со Договорот.

12. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Ова Упатство може да се менува и дополнува доколку тоа е потребно за усогласување со важечките закони и другите прописи на Р. Северна Македонија. При евентуална спротивставеност меѓу Упатството и Договорот или меѓу Упатството и важечките закони и други прописи, ќе се применуваат одредбите на Договорот, односно на законите и прописите.

Ова Упатство влегува во сила и ќе се применува од денот на неговото усвојување. Упатството нема да има ретроактивно дејство и нема да се применува врз веќе поднесените извештаи и барања од страна на корисниците. За сите извештаи и

барања кои од страна на корисниците ќе бидат доставувани по датумот на примена на ова Упатство, ќе се применат одредбите од ова Упатство.

Точката број 10 „Електронска достава“ од ова Упатство ќе започне да се применува откако корисниците за кои се применува ова Упатство ќе бидат известени од страна на Дирекцијата во писмена форма дека се создадени соодветни технички услови и дека може да започнат со користење на можноста за електронско доставување на документација.

Сметано од датумот на примена на ова Упатство, ќе престане да важи Упатството донесено од Управниот одбор на Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони бр.01-322/1 од 27.02.2017 година.

Претседател на Управен одбор
Виктор Андонов

